

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Shemot

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

I

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10060

שמות ה ו וארא

אונקלוס

למימר לא-תמנעון מלבניכון פתגם-יום
 ביומיה : כ וערעו ית-משה ורת-אפרן
 קיימין לקדמותהון במיפקהון מלות-פרעה :
 כא ואמרו להון יתגלי יי עליכון ויתפרע
 די אבאשתון ית-דיהנא בעיני פרעה ובעיני
 עבדוהי למיתן-חרבא בידיהון למקטלנא :
 כב ותב משה קדם יי ואמר יי למא
 אבאשתא לעמא הדין ולמא דנן שלחתי :
 כג ומעידן דלעית לורת-פרעה למלא
 בשמך איתבאש לעמא הדין ושזבא לא-
 שזבא ית-עמד : א ואמר יי למשה בען
 תחוי דאעביד לפרעה ארי בידא תסיפא
 ישל-חינון ובידא תסיפא יתרכינון
 מארציה :

אשטרי בני-ישראל אתם ברע לאמר לא-
 חנרעו מלכניכם דבר-יום ביומו : כ ויפנינו
 את-משה ואת-אפרן נצבים לקראתם
 בצאתם מאת פרעה : כא ויאמרו אלהם
 ירא יהוה עליכם וישפט אשר הבאשתם
 את-דיחננו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת-
 מפטיר חרב בידם להרגנו : כב וישב משה אל-
 יהוה ויאמר אדני למד הרעתה לעם הזה
 למא זה שלחתי : כג ומאז באתי אל-
 פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל
 לא-הצלת את-עמך : א ויאמר יהוה
 אל-משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה
 כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם
 מארצו :

קכ"ד . זיק"ח סימן . מע"ד סימן : הפטרת ואלה שמות
 דבר-ידיהוסימן א :

ס ס ס

ס ס ס

ב ומלך יי עס-משה ואמר-ליה אנא
 יי : ג ואיתגליתילא-בנהם
 ליצחק וליעקב באל שדי ושמי יי לא
 אודעית להון : ד ואף אקיימת ית-קיימי
 עמהון למיתן להון ית-ארעא דכנען ית-
 ארע

ג וידבר אלהים אל-משה ויאמר
 אליו אני יהוה : ג ואנא
 אל-אברהם אל-יצחק ואל-יעקב באל
 שדי ושמי יהוה לא גודעתי להם : ד וגם
 הקמתי

רשי

בני ישראל את חבריהם הנדדים עליהם . ברע . ראו אותם כרעה וזרה המולדת אותם . כככסידם העבודה עליהם לאחור לא חנרעו
 וגו' : (כ) ויפנינו . אלהים מוסיף אל את משה ואת אפרתו . ויבולו דרשו כל נשים ונשים דתן וחברים היו שחמור בהם ולא
 לנשים : (כב) למה הרעות לעם הזה . ואם תחמה וזה אכפת לך וקבל אתי על שלחתי (ש"ר) : (כג) הרע . לשון
 ספיעל הוא הרבה רעה עליהם . ויתגומו אלהים . (כד) : (א) עתה הראה וגו' . (כנהרדין קיא) הרחית על מדותי לא
 באברהם שאמרתי לו . כי ונתקרא לך ויחתי ק חמתי לו העליו ליעזב ולא היה חמתי מדותי לפיכך עתה תראה . העשו לפרעה
 תראה ולא העשו ללכוד שבעה חוקות כשאקראם לארץ : כי ביד חזקה ישלחם . חסנידי חוקה שחוק על כרעה ישלחם : וביד חזקה
 יגרשם מארצו . על כהתם של ישראל יגרשם ולא יספיקו לעשות להם נודה . וכן הוא חומר ויתחוק חנונים על היום וגו' : הסלת שמות
 (ג) וידבר אלהים אל משה . דבר אתו נשפט על חקפה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה : ויאמר אליו אני . חסון
 לשלם שכר טוב לנתת הלכיס לפני . ולא לתום שלחתיך כי תם לקים דכרי עדכתי לאבות הראשונים . וכלסון הוא

ב וארעו ית וגו' במפקחון מן קדם פרעה : כא - ואמרו להון יתגלי קדם : עולכנא וליחוד יתפרע מלכא דאפרתהון ית ריחנא קדם פרעה וקדם עברו דברמתון למימון סניא בידיהון למקטלנא : ככ ותב משה לקדם יי ואמר יי וגו' : כג ומן שעתא דעלית וגו' : א ואמר יי למישרה ברוח מחמי מיה אעביד לפרעה ארום בידא פקיסמא ופטוריעון ובידא פקיסמא יתריביעון מן ארעיה :

ס ס ס

ב וידבר ומליל יי עם משרה ואמר ליה אנא יי היא דאתגלית עליך כמו סניא ואמרית לך אנא יי ג ואתגלית לאברהם לויצחק וליצחק באר שבו ושמי יי ברם באפי שקינתי לא אתידעת להון : ד ולחוד אקיימת ית קיימי עמרוון למימון להום

רשי

וצניו טהור דרם בכמה מקומות חבי' נאמן לפרע כשהוא אומר אל כל עונש כגון וחללת את שם אלהיך חבו' וכשהוא אומר אל קיום חנות כגון ושמתם חנותי ועשיתם חנותי חבי' נאמן ליתן שטר : (א) וארא אל האבות : באל שדי . הכתובים הכתובים והכלן אומרתי להם חבי אל שדי : ושמי ה' לא נודעתיה להם . לא הודעתיה חין כתיב כאן אל לא נודעתיה לא נכרתי להם כבודת חיותות שלי שעליו נקרא שמי ה' נאמן לאנת דכרי טהרי הכתובי ולא קיימתי : (ד) וגם הקמותי את בריתי וגו' . וגם כשנראתי להם כאל שדי הכתובי עמדותי ברית בני וכינייהם : לתת להם את הארץ כנען . לאברהם כפרשת מילה נאמר חבי אל שדי וגו' וכתתי לך ולורעך אחרית את חרץ ונוריק . ליצחק לך ולורעך אחרית את חרץ כל הארצות האלה והקיימתי את הסכומה אשר כשעתי לאברהם וחיותה סכומה כשעעתי לאברהם

באר רחובות דקדוקי רשי

לומר חלו היה נקוד פתח לאו שם דבר הוא דזה חינו דאלו היה נקוד פתח היה על משקל חטאת חזרים דהוא ודאי שם דבר אלף רבה לומר חלו היה נקוד פתח היה שם דבר בדביקות והיו חלו כתיב חטאת של ענין נכשו הוא קמץ שם דבר נמוכרת הוא חס חסון רש"י ר"י דקדומה חלו כתיב וחטאת לענין כתיב שמוש הלמ"ד כי חלל שמוש הלמ"ד לא יתכן ענין הדביקות וע"כ שם דבר נמוכרת הוא וחטאת לענין (ד) חס חסון ויכד נודיק חלף) ועיין חר"ק שזרש חסא נס כאלן עורא פ"ו : (כה) רש"י מודיען כזה כמלת סרע הוא שזרש רוצ וחילו היה כתוב הפורש בתשלומיה כתיב הרוע על משקל הפיגול אל ש' עליו חו"ו ונקודו הנדיתת סה"א לתשום חסרון חו"ו וזה כיון כמה דכתב לשון הפעיל הוא הרע (ערה ט חסון חסלון) :

לקיין

רשב"ם

חנו מוכים והיו חטאת עושים עמך . חלל חלו היה חטאת פתח היה פתח חטאת של עמך : (כב) וישב משה אל הנקום שהיה מדבר עמוס : למת הרועות . כשביל שהיה עמוך (ל"ה) (כ"ח ל"ג) . למת הרועות למת היה ואם תחמר כי נתייבבו כשביל רוב חטאתו וחיין רחוק לגל . ח"כ למה זה שלחתי חס חסון רחוק לגל ולחיושע : (א) כי ביד חוקה שלחם . בעל כרחם של ישראל יגרשם למקום עושרם כדכתיב ותחוק חזרים על העם למתה לשלחם מן הארץ : חסלת שמוה מיסוד רבינו שמואל חללים אל משה כדרך חזרים חבי' ונאי מתפרש שיש בידו לקיים הכתובי : (ג) כאל שדי הכתבה על פניו ולא קיימתי עדיין : זמיה כ"ך ל"ד לפרס . חבי נראתי להם כאל שדי . ויקר שמי ה' הוא וזהו כפל לשון לא נודעתיה להם לא כתגליתיה להם בעיקר השם אלף כאל שדי חלף גלית עיקר שמי חבי' וזכרי ה' . ונתיק חקיים הכתובי לתת להם את חרץ כנען . ושמי נמוכרת למעלה כמו

מכלל יופי

ברע לאמר) . עצמם : (כא) ירא ה' עליכם . הסע ירא ה' חסמו שהו עליכם : (הכא) שם את רחיו בעיני פרעה) . אמר בעיני סמוך אל רחיה אף על פי שעל דרך המשל היה אומר באפי שב אל העינים ומך שלא ירצו לראותנו ולהביט אלינו כמו שירחיק קדבר הנכאש ולא ירצה לראותו : (לתת הרב בידם) :

לשון יחיד על רבים והוא דרך כלל : (כב) (למה זה) עם למד שפירושו בעבור . בעבור מה שרה חרנו בזה הדרך : (ב) אני ה' . נאמן ו וארא (ג) (ושמי ח) לקיים הכתובי פירוש רשב"ם

הקמתי את-בריתי אתם לתת להם ארץ-
 ארץ כנען את ארץ מגריותם אשר-נרו בה :
 ה וגם אני שמעתי את-נאקת בני-ישראל
 אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את-
 בריתי : ו לכן אמר לבני-ישראל אני
 יהוה והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים
 והצילתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם
 בזרוע גבוהה ובשפטים גדלים : ז ולקחתי
 אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם
 כי אני יהוה אלהיכם המוציא אתכם
 מתחת סבלות מצרים : ח והבאתי אתכם
 אל-הארץ אשר נשאתי את-ידי לתת אתה
 לאברהם ליצחק וליעקב ונחתי אתה לכם
 מורשה אני יהוה : ט וידבר משה בן
 אל-בני ישראל ולא שמעו אל-משה
 מקצר רוח ומעבדה קשה : פ י וידבר
 יהוה אל-משה לאמר : יא בא דבר אל-
 פרעה מלך מצרים וישלח את-בני-ישראל
 מארצו : יב וידבר משה לפני יהוה לאמר
 הן בני-ישראל לא-שמעו אלי ואיך ישמעני
 פרעה ואני ערל שפתים : פ יג וידבר
 יהוה אל-משה ואל-אהרן ויצום אל-בני
 ישראל ואל-פרעה מלך מצרים להוציא
 את-בני-ישראל מארץ מצרים :
 שני ס יד אלה ראשי בית אבותם בני ראובן
 בכר ישראל חנוך ופלוא הצרן וכרמי אלה
 משפחת ראובן : טו ובני שמעון ימואל
 ומיז ואהר ויכין וצנור ושאל בן-הכנענית
 אלה

ארע חותכותהון דאתותבו בה : ה ואף י
 קדמי שמיעית-קבילת בני ישראל דמצראי
 מפלהון בהון ודכירנא ירח-קיימי : ו בכון
 אימר לבני ישראל אנא יי ואפיק יתכון
 מנו דחוק-פולחן מצראי ואשויב יתכון
 מפולחנהון ויאפרוק יתכון בדדע מרמס
 ודינין ברבין : ז ואקרב יתכון קדמי
 לעמא ואהוי לכון לאלהא ותדעון ארי-
 אנא יי אלהכון דאפיק יתכון מנו דחוק-
 פולחן מצראי : ח ואעיל יתכון לארעא
 דקיימית במימרי למיתן יתה לאברהם
 ליצחק וליעקב ואתן יתה לכון ירותא אנא
 יי : ט ומליל משה בן עס-בני ישראל
 ולא קבילו מן-משה מעיק רוח ומפולחנא
 דהנה קשי-עליהון : י ומליל יי עס-משה
 למימר : יא עול מליל עס-פרעה מלכא
 דמצרים וישלח ית-בני-ישראל מארעיה :
 יב ומליל משה קדם יי למימר הא בני-
 ישראל לא-קבילו מיני ואיכדין יקבל-מיני
 פרעה ואנא יקיר ממלל : יג ומליל יי עס-
 משה ועס-אהרן ופקדינון לנת-בני ישראל
 ולנת-פרעה מלכא דמצרים לאפקא ית-
 בני-ישראל מארעא דמצרים : יד אילין
 רישי בית-אבהתהון בני ראובן בוכרא
 דישקאל חנוך ופלוא הצרון וכרמי אילין
 דרענת ראובן : טו ובני שמעון ימואל
 ומיז ואהר ויכין וצנור ושאל בן-הכנענית
 אילין

להוסיף ית ארבע דבנעו ית ארבע וגוי : ה וילחוד על קדמינת אנכי בני ישראל דמצרתי משעבדו יתהו ורכינא
 ית קימי : ו בכו אימר לבני ישראל אגא הוא יי ואפיק יתכוו וגוי ואפרוק יתכוו בדרע מרומא וקדינו בקרבין :
 ז ואקריב יתכוו קדמי לעם ואהיו לבין לאלקא ותדעו ארום אגא יי אלקכוו דאנפיק וגוי : ח ואעיל יתכוו
 יגו : ט ומליל משה קדון עם בני ישראל ולא קבילו מן משה מקפידות רוחא ומפולחנא נוכר אה קשיא די
 בידהו : י ומליל יי וגוי : יא עול מליל וגוי ופטר ית וגוי : יב ומליל משה וגוי ואגא קשי מקלל :
 יג ומליל יי עם משה ועם אהרו ואנחנינו על בני ישראל ושלחינו לנה פרעה וגוי : יד אילין רישי בית
 באבתהו בני דראבו וגוי אילין יתוסין דראבו : טו ובני דשמעון וגוי ושארל הוא זמרי דאשאל גפשיה

לוגותא

רשיי

לאברהם באל שדי אמרתי ליעקב אל שדי פרה ורכה וגו' את הארץ אשר וגו' הרישכרתי להם ולא קיימתי : (ה) וגם אני
 כמו שהלכתי והיגמדותי הכרית יש עלי קליים . לפיכך שמעתי את נאקת בני ישראל הנואקים : אשר מצרים מעבדים אותם ואזכור .
 אותי הכרית . כי בכרית בין הכתרים אמרתי לונם את הגוי אשר יעבודו אנכי : (ו) לכן . על פי אותה הסוכה : אמר
 לבני ישראל אני ה' . הנאמן בהשמתני : והוצאתי אתכם . כי כן הכתתי ואמרי כן ילכו ברכו גדול : סבלות . טורח משא
 מנרים : (ח) נשאתי את ידי . הרימותי לי שבע ככסאי : (ט) ולא שמעו אל משה . לא קבלו תפוחין : מקוצר
 רוח . כל מי שהוא זכר רוחו וכשנתו קצרה ואינו יכול להאריך כשמתו . קרוב לענין זה שמעתי פרהה וז מרבי ברוך בר אלעזר והביא לי
 ראייה ומקרא זה (ירמיהו) כפעם הואת אודיעם את ידי ואת גבורתי וידעו כי שמי ה' למדנו כשהקב"ה מאמין את דבריו אפילו לפורענות
 מודיע שמוה' וכל שכן האמונה לטובה . (ש"ר סנהדרין קיד) ורכותיו דרסוהו לענין של מעלה שאמר משה למה הרעותה
 אמר לו הקב"ה חבל על דלכדין ולא משתכחין יש לי להתאונן על עולית האבות הרבה פעמים נגלית עליהם באל זדי . ולא אמרו לי מה שמך
 ואתה אמרת מה שמונה אומר אליהם . וגם הקיפותי וגו' . וכשקם אברהם לקבור את שרה לא מנא קרקע עד שקנה בדימים זרובים .
 וכן יצחק ערערו עליו על הבשרות אשר הפר . וכן כיצחק ויקן את חלקת השדה לנטות אהלו ולא הרהרו אחר מודתי ואתה אמרת למה
 הרעותה ואין במדרש מתישב אחר המקרא מפני כמה דברים אחת שלא כאמר ושמיה' לא שאלו לי ואם תאמר לא הודיעם שכן שמוה' תחלה
 כשנלה לאברהם בין הכתרים כאמר אני ה' אשר הולאתיך מאור כשדים . ועוד היאך הסמיכה נמשכת בדברים שהיא פומך לכאן וגם אני
 שמעתי וגו' . לכן אמרו לבני ישראל . לכן אני אומר יתישב המקרא על פשוטו דבור על אופניו והדרשה תדרש שאמר (ירמיהו כג) הלא
 כה דברי כאש כאש ה' וכפטיש יפוצן סלע מתחלק לכה נלוזות : (יב) ערל שפתים . אטום שפתים . וכן כלל לזון ערלה אני אומר
 מהוא אטום . (שמו) ערלה אונם אטומה משומע . (שם ג) ערלי לב אטומים מנהיין . (חבקוק ב) שתהגם אתה והערל והאטם
 נוסכרות כום הקללה . ערלת בשר שהגיד אטום ומכוסה בה . (ויקרא יט) וערלתם ערלתו עשו לו אטום וכסוי איסור שיכדיל כפני
 אכילתו . (שם) שלוש שנים יהיה לכם ערלים אטום ומכוסה ומוכדל מלזכרו : ואיך ישמענו פרעה . זה אמרנו ק"ו שבטורה
 (ב' רפ' צ"ב) : (יג) וידבר ה' אל משה ואל אהרן . לפי שאמר משה אני ערל שפתים נירף לו הקב"ה את אהרן להיות לו לפה
 ולחליץ : ויצום אל בני ישראל . (ש"ר) נוס עליהם להנהיגם בנות ולסכול חותם : ואל פרעה מלך מצרים . נוס עליו לחלוק לו
 כבוד בדכריהם זה מדרשו . ופשוטו נוס על דבר ישראל ועל שליחותו אל פרעה . וזכר הזויו מהגותו וזכר הפרשה שגיה לאחר סדר היחס .
 חלא חתוך שהזכיר משה ואהרן הפסיק הענין באלה ראשי בית אבותם ללמדנו היאך נטלו משה ואהרן וכתיבתי יתמו : (יד) אלה ראשי בית
 אבותם . מתוך שהזקק ליחס שטוטט לווי עד משה ואהרן כשכיל משה ואהרן התחיל ליחסם דרך תלדותם אראוכן . (וכפסיקתא גדולה רחמי

לפי

רשב"ם

כמו שפירשתי . ואלו היה כתוב לא הודעתי להם אז היה חוסך ושמוה' לא הודעתי : (ט) ולא שיעו אל משה . עתה אע"פ
 שהזאתינו מתחילה כדכתיב ויאמין העם שהיו סבורים לנח מעבודה קשה והנה עתה הכנידו עליהם יותר : (יד) אלה ראשי בית
 אבותם . וזכר שמכילתא אילו שלשה שטטים שגיה חותם יתקם בעת לויאתו יתחם עתה הכתוב להודיע שחטובים הם . ולפי הפשט
 עד משה ואהרן הוצרך ליחסם כאן ועד קרא וכתיב עוזיאל ופתחם הנזכרים לפנינו כמורה לדעת מי הם הנזכרים לפנינו :

שני

מכלל יופי

ובשמי יי : (ו) (סבלות אע"פ שחזו באת אל פרעה הרע מצרים) . ענינו כבוד המשא לישראל וכן וידעתם כי
 יטענתו על הכהן : אביה :
 (ח) גשאתי את ידי . דרך נוסל כאדם שיא את ידו אל
 המקים וישט כמו כי אשאל אל שמי יי :

יהי

אלה משפחת שמעון : טז ואלה שמות
בני לוי לתלדתם גרשון וקהת ומררי ושני
חיי לוי שבע ושלושים ומאת שנה :
יז בני גרשון לבני ושמי למשפחתם :
יח ובני קהת עמרם ויצהר וחברון
ועניאל ושני חיי קהת שלוש ושלושים ומאת
שנה : יט ובני מררי מחלי ומושי אלה
משפחת הלוי לתלדתם : כ ויקח עמרם
את יוכבד דכחו לו לאשה ותלד לו את
אהרן ואת משה ושני חיי עמרם שבע
ושלושים ומאת שנה : כא ובני יצהר קרח
ונפג וזכרי : כב ובני עניאל מישראל
ואלצפן וסתרי : כג ויקח אהרן את אלישבע
בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה ותלד
לו ארונגרב ואת אביהוא את אלעזר
ואת איתמר : כד ובני קרח אסיר ואלקנה
ואביאסף אלה משפחת הקרתי : כה
ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל
לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי
אבות הלויים למשפחתם : כו הוא אהרן
ומשה אשר אמר יהוה להם הוציאו את
בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם :
כו הם המנדברים אל פרעה מלך
מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים
הוא משה ואהרן : כח ויהי ביום דבר

אילין זרעית שמעון : טז ואילין שמחת
בני לוי לתולדתהון גרשון וקהת ומררי ושני
חיי לוי מאה ותלתין ושבע שנין : יז בני
גרשון לבני ושמי לזרעיתהון : יח ובני
קהת עמרם ויצהר וחברון ועניאל ושני חיי
קהת מאה ותלתין ותלת שנין : יט ובני
מררי מחרי ומושי אילין זרעית לוי
לתולדתהון : כ ונסיב עמרם ית יוכבד
אחת אבותיה ליה לאיתו וילידת ליה ית
אהרן וית משה ושני חיי עמרם מאה
ותלתין ושבע שנין : כא ובני יצהר קרח
ונפג וזכרי : כב ובני עניאל מישראל ואלצפן
וסתרי : כג ונסיב אהרן ית אלישבע בת
עמינדב אחתיה דנחשון ליה לאיתו וילידת
ליה ית ארונגרב וית אביהוא ית אלעזר וית
איתמר : כד ובני קרח אסיר ואלקנה
ואביאסף אילין זרעית קרח : כה ואלעזר
בן אהרן נסיב ליה מבנות פוטיאל ליה
לאיתו וילידת ליה ית פינחס אילין ראשי
אבות לוינאי לזרעיתהון : כו הוא אהרן
ומשה די אמר יי להון אפיקו ית בני ישראל
מארץ מצרים על תיליהון כו אינון
דממללון עם פרעה מלכא דמצרים לאפקא
ית בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן :
כח ויהנה ביום דמליל יי עם משה

יהוה

רשי

בארעא

לשון שמות ו' ואלה שמות בני לוי לתולדתהון גרשון וקהת ומררי ושני חיי לוי שבע ושלושים ומאת שנה : יז בני גרשון לבני ושמי למשפחתם : יח ובני קהת עמרם ויצהר וחברון ועניאל ושני חיי קהת שלוש ושלושים ומאת שנה : יט ובני מררי מחלי ומושי אלה משפחת הלוי לתלדתם : כ ויקח עמרם את יוכבד דכחו לו לאשה ותלד לו את אהרן ואת משה ושני חיי עמרם שבע ושלושים ומאת שנה : כא ובני יצהר קרח ונפג וזכרי : כב ובני עניאל מישראל ואלצפן וסתרי : כג ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה ותלד לו ארונגרב ואת אביהוא את אלעזר ואת איתמר : כד ובני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף אלה משפחת הקרתי : כה ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלויים למשפחתם : כו הוא אהרן ומשה אשר אמר יהוה להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם : כו הם המנדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן : כח ויהי ביום דבר

לזנותא הי ככנענאי אליו יחוסין דשמעון : טו . ואליו שמערת בגני דלוי ליתחוסהון גרשון קהת וקמרי ושני
 חיי דלוי מאה ותלתין ושבע שניו חייא עד דקמא ית משה ית אהרן פרנקינא דישראל : יז . בגני דוד שוב לבי
 ושמי ליתחוסיהון : יח . ובגני דקהת עמרם ויזקור נחכרון ועוזאל ושני חיי דקהת חסידא מאה ותלתין ותלח
 שניו חייא עד דקמא ית פנחס הוא אליהו פהנא בקא דעתיד למשפלהא לגלותא דישראל בסוף יומא :
 יט . ובגני דקמרי מחלי ומושי אליו יחוסין דלוי לגניסקהון : כ . ונסיב עמרם ית יוכבד חביבתיא ליה לאימח
 ויליבת ליה ית אהרן ית משה ושני חיי דעמרם חסידא מאה ותלתין ושבע שניו חייא עד דקמא ית בגני דחכיה
 בר גרשום פר משה : כא . וכנוי דיצהר וגו' : כב . וכנוי דעוזאל וגו' : כג . ונסיב אהרן ית אלישבע
 ברת עמיתק וגו' : כד . ובגני דקבץ אסיר ואלקנה ואביאקף אליו יחוסיה דקבץ : כה . ואלעזר בר אחי ונסיב
 ליה מקרתו דיקרו הוא פטיאל ליה לאימתי ויליבת ליה ית פנחס אליו חייא אבת ליונא ליתחוסיהון : כו . אחי אהרן
 ומשה דאמר יי להון הנפיקו ית בני ישראל פרנקיו מצרעיא ומצרים על חיליהון : כז . הינו דמקלליו עם
 פרעה מלפא דמצרים לתנקא ית בני ישראל ממצרים הוא משה נבא ואהרן פהנא : כח . נהר גימא דמליל

רשי

שנהאמר הכתוב שלא בארץ מצרים לכדה היו אלא מיום שנולד יצחק : שהיו קהת מורדי מצרים היה חסוכ כל שנותיו ושנות עמרם ושנות
 של משה לא תחלם ארבע מאות ויכרבה שנים ככלעיס לבנים בזני האבות : (כ) יוכבד דודתו . אחות אביו בת לוי אחות קהת :
 (כו) אחות נהשון . (ב"ב"ק"יש"ר) מכאן למדו הנוסחא אשה צריך לכדוק בחמיה : (כה) מבנות פוטאל . מורעיתו
 שפטס בגלים לצ"ח . ונורע יוסף שפטס ביטרו (ב"ב"קט) : (כו) הוא אהרן ומשה . אלו שהזכירו למעלה שילדה יוכבד לעמרם
 הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' (ש"רפ"א) מקומות שנקדים אהרן למשה ויש מקומו' שנקדים משה לאהרן לומר שנקולן כא' על צבאותם
 ככלאותם כל כחם לשבטיהם : יש על שאינו אלא במקום אית חת . על מירכך תמיה כמו במירכך . (יחזקאל לג) עומדת על הירכסם כעו
 בחי כסם (ח) : (כו) הם המדברים וגו' . הם שנלעוו הם שקיימו : הוא משה ואהרן . הם שזלזלותם וכדקתם מתחלה ועד סוף .
 (כח) ויהי

באר רחובות דקדוקי רשי

(ח) לקמן הפרשת באכתובונם ערסרכ עלה אונם וכתב רש"י שהם תערוכות אומות של גרים עב"ל וכדלוי נדלל כתיב העני
 לצון הפעיל אלא כתיב עלה אונם קשמנו והלכו ככפא חנינא כלתי הכרח וכאן כתיב על כבאותם אפשר להיות משמעו שהזואיס בעל
 כורמם וסדרי להדלי לכן קאמר רש"י על שאינו אלא במקום אית חת דהיינו במקום שימוש הבית והרי כאלו כתוב כבאותם זשינו כל
 נכסם

רשב"ם

(טו) ושמחילוני . לפי הפשט שפרשתי בכראשית שכל שנות הדורות הוא מוכה עד שני (חיהם) (כ"א תשובה) מכאן ועד
 אברהם ואחר אברהם שקית יצחק ואחריו שנות יעקב ואחריו שנות לוי וכו' ואחריו שנות קהת ואחריו שנות עמרם וכו' ומה ואחריו
 יהוה ועזרפטיס והמלכים וגלות שכל שבעים וגם שנות בית שני דכתיבאל : (יח) ובני קהת עמרם ויזקור נחכרון ועוזאל .
 על שלשה בני קהת עמרם ויזקור ועוזאל וזפרש כניהם ועל חכרון לא פירש . ואל"ת כי לא היו לו בנים זהלא כחומש המקודים
 בתים ויושפתת החכרונם . ולמה לי פירש כאן בני חכרון . לפי שאין נזכרים בתורה לפנינו שנותם אבל אלו שלשה עמרם ויזקור
 ועוזאל הזכירו כניהם בתורה . עמרם בשביל אהרן ומשה ומרים . בני יזקור בשביל קרח דכתיב ויקח קרח בן יזקור וגו' . בני עוזאל
 בשביל מישאל והלוינן דכתיב ויקח משה את אלינן בן עוזאל (דוד) אהרן : וכתי קרח אקור ואלקנה . לפי שכתוב לפנינו וכתי
 קרח לא מתו . ובני אהרן . ע"ש שכתוב ואל עשה אמר עלה אל ה' אלה ואלהין כדכ ואכיהו . ואלעזר בן אהרן וגו' . בשביל
 פנחס אלעזר . אבל בבני אהרן לא פירש כאן שא"ל להזכירן לפנינו בתורה : (כו) הוא אהרן ומשה אהרן זה שאמר שנולד
 לפני עשה ומשה (זה) ואהרן הם אשר אמר ה' להם . הם המדברים וגו' הוא משה שאלל הדיבור ה' הוא תפלה ואהרן אפרו . יאלל
 השדות

מכלל יופי

(כח) ויהי כיום דבר ה' אל משה . הטעם שקדימת משה
 לאהרן היה כיום דבר ה' אל משה בארץ מצרים .
 או הוא מוזכר לנקרא שאמר ו ושיעורוניהו ביום וגו' שאמר לו אפי
 ה' יזר אל פרעה הלקי מצרים ומשה אמר לפני ה' הן אני וערל שפתיס
 (והוא הדבור עלניו האומר למעלה והפסיק ביהוסיס) אז השיב
 ה' רעה כתיבך אלבים למרעה :
 סלינך

שלישי יהודה אל-משה בארץ מצרים :
 ס כט וינבך יהוה אל-משה לאמר אני
 יהוה נבך אל-פרעה מלך מצרים ארת
 כל-אשר אני דבר אליך : ל ויאמר
 משה לפני יהוה הן אני ערל שפטים ואיד
 ושמע אל-פרעה : פ א ויאמר יהוה
 אל-משה ראה נתתיך אלהים לפרעה
 ואתה אתה יהיה נביאך : ב אמה תדבר
 את כל-אשר אצוך ואתה אתה ידבר אל-
 פרעה ושלח את-בני-ישראל מארצו :
 ג ואני אקשה את-לב פרעה והרבתי את-
 אתתי ואת-מופתי בארץ מצרים : ד ולא-
 ישמע אלכם פרעה ונתתי את-ידי במצרים
 והוצאתי את-צבאתי את-עמי בני-ישראל
 מארץ מצרים בשפטים גדלים : ה וידעו
 מצרים כי-אני יהוה בנטתי את-ידי על-
 מצרים והוצאתי את-בני-ישראל מתוכם :
 ו ויעש משה ואתהן כאשר צוה יהוה
 אתם בן עשו : ז ומשה בן-שמנים שנה
 ואתהן בן-שלוש ושמנים שנה בדברם אל-
 רביעי פרעה : פ ח ויאמר יהוה אל-
 משה ואל-אתהן לאמר : ט כי ידבר
 אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרת
 אל-אתהן קח את-מטף והשלך לפני-פרעה
 יהי לתנין : י ויבא משה ואתהן אל-פרעה
 ויעשו כן כאשר צוה יהוה וישלך אתהן
 ארת משהו לפני פרעה ולפני עבדיו ויהי
 לתנין : יא ויקרא גם-פרעה לחכמים
 ולמכשפים

בארעא דמצרים : כט ומליל יי עס-משה
 למימר אנא יי מליל עם-פרעה מלכת
 דמצרים ית כל-דאנא ממליר עמך :
 ל ואמר משה קדם יי הא אנא יקיר ממליר
 ואיכדן יקביל מיני פרעה : א ואמר יי
 למשה חזי דמניסך רב לפרעה ואתהן אחוך
 יהי מתורגמך : ב את המליל ית כל-
 דאפקדיך ואתהן אחוך ומליל עם-פרעה
 וישלח ית-בני-ישראל מארעה : ג ואנא
 אקשי ית-ליבא דפרעה ואסגי ית-אתותי
 וית-מופתי בארעא דמצרים : ד ולא-יקבל
 מנכון פרעה ואתהן ית-מחת-נבורתי במצרים
 ואפיק ית-חילי ית-עמי בני-ישראל מארעא
 דמצרים כדינין ברבין : ה וידעון מצראו
 ארי-אנא יי כד-ארים ית-מחת-נבורתי
 על-מצרים ואפיק ית-בני-ישראל
 מביניהון : ו ועבר משה ואתהן כמא דפקיד
 יי יתהון בן עבדו : ז ומשה בר-תמן
 שנין ואתהן בר-תמן ותלת שנין במלכותהון
 עם-פרעה : ח ואמר יי למשה ולאתהן
 למימר : ט ארי ומליל עמכון פרעה למימר
 הבו לנו אתה ותימר לאתהן סב ית-חושךך
 ורמי קדם-פרעה יהי לתניא : י ועל
 משה ואתהן לות-פרעה ועבדו בן כמא
 דפקיד יי ורמא אתהן ית-חושריה קדם
 פרעה וקדם עבדו יהי לתניא : יא
 וקרא אף-פרעה לחכימיא ולחורשיא ועבדו
 אף-אינון חרשי מצרים בלחשיהון בן :
 ורמו